

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12.

Fylke: Aust-Agder.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Østre Moland.

Emne: Gamel eggkultur.

Bygdelag: " "

Oppskr. av: Jens Brækka.

Gard: Østre Brækka.

(adresse): Østre Moland pr. Arendal. G.nr. 2. Br.nr. 6.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Igen.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Punkt 1. Sp. 1. Ja. Eng paa mark som ogsaa var skikket

til aager. Ueslaater om myr (skogsmyre) og lavtliggende jord ved elv eller vann (gamelt navn paa disse var "Tia") Wiene var ikke skikket for aager.

Sp. 2. Ja "Egna" men ikke attlete. Sp. 3. Eng hvor der før hadde veret aager. Sp. 4. Tykkeng, Volleng

Sp. 5. Vallhöi (ogsaa benevnt Hestehöi) Buhöi (for kjøer)

Sp. 6. Ueslaatterne laa i skogen paa større eller mindre

myre Paa de fleste steder var der satt op "Ueløer", men smaa myre bruktes der "Stakk". Stutorv ble ikke brukt.

Pkt. 2. Rydning. Sp. 1. Ueslaatterne ble sleatt hvert aar og der var da ingen fare for at slaatterne grodde i-

gjen med løvkratt.. Ueslaatter, som under høstflommen

hadde staatt under vann ble om vaaren ryddet for iland-drevet kvist og andet ruskk. Sp. 2. "Røisa".

Sp. 3. Røddning". Sp. 4. Det ble brendt. Sp. 5. Ved brand av en kvisterbiss ble der saa lide aske at den flyger vekk med vinden. Men den aske som faldt av skorsenen og ovne ble samlet op. Av den reneste ble der kopt lud og rester ble strødd ud paa "Egna" for at giødsle engen.

Sp. 6. Om vaaren befor man nøie Egrene og plukte op smaa sten. Ueslaatterne ble ikke ryddet. (undtatt ved forhold omtalt ved Sp. 1.) Rydningen ble gjort om vaaren.

Pkt. 3. Mosevaksen eng. Sp. 1 Ingen waatte plotes op

tli sagen. Sp. 2. Not. Sp. 3. Der ble naar sagen om-

sider skulde "jeges fgen" saad "lbesubb" i sagen.

lbesubb er avfald pas lbesubivet er indholdt to av

vallindt. Indkjøbt engtrø kom i brug i 1880 saarene. Der

ble aldrig saad engtrø i tynd eng.

Pkt. 4. Myr og vannsve eng. Vanning. Sp. 1. I gammeltilde

ble myrslaat og vannsve eng ikke erholdt. Det var omias

1840 at man begyndte at grøfte myr tli sagen og eng.

Sp. 2. Not. (henviser tli gjesling pkt. 7.)

Pkt. 5. Gjesling. Sp. 1. Ja, men kun pas eng, ikke ud-

slaat. Sp. 2. Ja, det var brugt i gammeltilde.

Sp. 3. Kan ikke besvares. Sp. 4. Heist hestemøg. Fra den

tid dyrkning av poteter kom i gang ble all samuøg brukt

det tli. Sp. 5 og 6. Kan ikke besvares.

Pkt. 6. Sp. 1. Har ikke hørt særskilt navn heres.

Sp. 2. Ligesaa.

Pkt. 7. Sp. 1. Pas gamle gaarde staar nesten aldrig hus-

ene pas slett mark, men i en bakke allan over pas en haug.

Deite kan vere av flere grunde, men heist den at vann-

samling fra tun og huse kunde rinde bort og ned i engen.

Sp. 2. Navnet var og er "Sedetrek" Sp. 3. Mere steder

var der flytbge trender fra gjeslingmen. hvor fra

vannet kunde lodes utover engen. Sp. 4. "Sedetrekken."

Sp. 5. Det falst av seg selv at de hadde saarene i bakker

eller svagt skrannede strøg, da de snes av uskikket

tli sagen. Fra saarene seg vann ud i myren og da saade

de at myren hadde "Hevetrek"

Pkt. 8. Sp. 1. Om vaaren, heist naar den var litt sne

pas marken. Sp. 2. Ja. For 1805 fanes ikke hjuvedskab

men da her ikke var gaardsveite for i 1850 saarene var her

mange gaarde, hvor all transport av gjesel. Det og kom

bleverfent pas fremstiede. Tli gjesel-transport hadde tre-

metleden et "Mogtrak" av bord NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Fortsat fra Pkt. 8 Sp. 2.

Gjødslen ble øplesset paa flaket, som hadde lave karnes paa siderne. Fra flaket ble gjødslen sprett ud paa aageren.

Ved paalessning og sprettning bruktes en tregreib med 3 tinder. I mine guttedager (først i 1880 aarene) bruktes endå tregreib til at sprette ~~gjødslen ud over aageren, men til paalessning var jerngreib~~ gjødslen ud over aageren, men til paalessning var jerngreib kommet i brug omkring 1850. De var laget av bygdesmeder, og faldt for tunge til spretning. Staalgreibe kom i brug 1870 aarene. At kjøre ud gjødslen paa hjul i "vippekiste" ble paa mange gaarde ikke brukt før i 1860 aarene, da var veiene kommet mer i orden.

Pkt. 9 Sp. 1. Ja, paa eng, ikke paa udslaatter, der til er udslaater for wagre. Sp. 2. Beitning paa eng fandt sted baade høst og vaar. *Var* beidning ble holdt for skadelig og ble kun brukt naar der var ferwangel. Høstbeidning ble ikke holdt for skadelig, heller til bade for engen, men ikke ved den gjødsel der faldt fra dyrene, da den er i for liden mengde, men beidningen hindret at der ^{ikke} kom "daugrass" (visnet gras) i neste aars eng.

Sp. 3. Nei. Sp. 4. Nei.

Pkt. 10. Sp. 1 og 2. Ingen ferandring end den, at før ble ble dyrene gjedet, mens nu er tjering mere brukt.

Pkt. 11. Sp. 1 og 2. Om vaaren ble gjødslen (lurene) ~~etter~~ slaat udever med et grev. ~~Sp. 3 og 4. Kiender ikke redskab~~ av den slag.

Pkt. 12. Sp. 1. I ^{1e} gaudager var alle dyr i hus om natten. Hadde gjuringen tabt et dyr i skogen var det skik at gaa mann av huse for at finne det tabte dyr, for revdyrplagen var ster den tid. Sp. 2. Sommerfjøs var der paa alle gaarde. Stedet for fjøse hadde intet med udslaatter eller gjødsel at gjøre. Fjøset laa der, som gav korteste vei til beiterne. Det var bygd av stort lavtetømmer ~~av den~~

med en seld plankebo. I fjeset var en hjeil(trev er
navnet her). hver der om natten var sengeted for folk,
som holdt vart for at ikke bjennen skulde brude seg ind.
Sp. 3. Bare et sammenfjes, gjelesien fra sammenfjeset ble
om vaaren brukt sammen med gjelesien fra vinterfjeset.
Vesentlig paa agger, hadde denne tillovers fik engeu den.
Pkt. 13. Ganske ukjent her. Pkt. 14 og 15 ligesaa.
Pkt. 16. Vagt, besvaret under pkt. 12.
Pkt. 17 og 18. Ukjent her.
Pkt. 19. I den tid da kjor og sauer ble gjeft av
gjuringer i skogen var der visse steder ved et vann eller
paa en flad fjelstop, hvor der var vindie. der ble dyrene
midt paa aasen samlet for at hvile og der var insekterne
mindre plagsomme. Et saadan sted hed "ste", som felles
navn. Fjlekjenstoe, a Grimsaastoe, (egennavn),
Pkt. 20 Ingen setre her. Pkt 21, Bare litt aske.

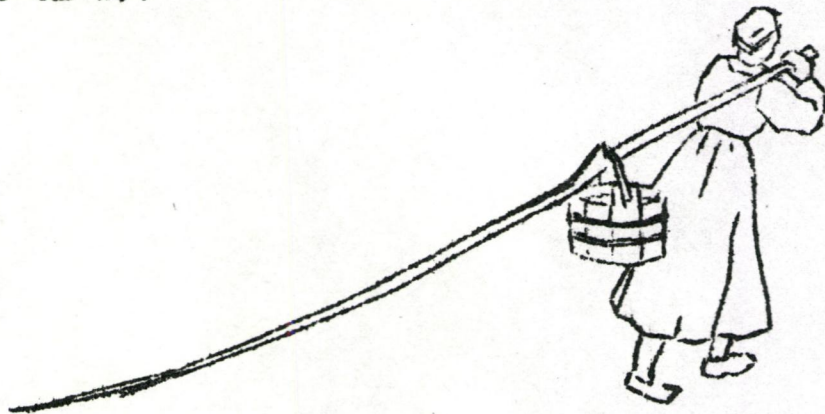
2169

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen åt den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ? *Nei.*

Har ein bruka kumøkk til brensel ? *Nei.*

Vannbæring med stang er ukjendte her.

Q. Moland prestendel.

Zens Brakke.